

Rolnummer 1894
Arrest nr. 99/2001 van 13 juli 2001

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag over artikel 56*bis*, § 1, van de bij koninklijk besluit van 19 december 1939 samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders, gesteld door de Arbeidsrechtbank te Hoei.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en H. Boel, de rechters L. François, R. Henneuse, L. Lavrysen en A. Alen, en, overeenkomstig artikel 60*bis* van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, ererechter J. Delruelle, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag

Bij vonnis van 18 februari 2000 in zake A. Sacré tegen de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 28 februari 2000, heeft de Arbeidsrechtbank te Hoei de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 56bis, § 1, van de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre het tot gevolg heeft dat een wees verschillend wordt behandeld naargelang op het ogenblik van het overlijden van één van zijn ouders, de rechthebbende de vader of de moeder is, enerzijds, of een derde, anderzijds, vermits dat artikel, voor het verkrijgen van de verhoogde kinderbijslag voor wezen, slechts in één welbepaalde voorwaarde voorziet, waaraan uitsluitend door de vader of de moeder moet zijn voldaan, en een derde daarbij ambtshalve uitgesloten is ? »

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

De kinderen M. en J. Falise leven in de woning van hun grootmoeder, A. Sacré; laatstgenoemde opende hun, vóór het overlijden van hun moeder, V. Falise, het recht op kinderbijslag tegen het verhoogde tarief als invalide.

Naar aanleiding van het overlijden van de moeder van de kinderen – die nooit door hun vader zijn erkend – en dus bij afwezigheid van de overlevende echtgenoot, vraagt de grootmoeder aan de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers (afgekort R.K.W.) de betaling van de kinderbijslag tegen het tarief van wezen; dat wordt haar geweigerd om reden dat haar - overleden - dochter niet voldeed aan de voorwaarden die zijn voorgeschreven bij artikel 56bis van de gecoördineerde wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders.

A. Sacré betwist die weigering voor de verwijzende rechter en vordert, in ondergeschikte orde, dat aan het Hof een vraag wordt gesteld betreffende het hiervoor geciteerde verschil in behandeling.

III. De rechtspleging voor het Hof

Bij beschikking van 28 februari 2000 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 19 april 2000 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 6 mei 2000.

De Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, heeft een memorie ingediend bij op 5 juni 2000 ter post aangetekende brief.

Bij beschikkingen van 29 juni 2000 en 30 januari 2001 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot respectievelijk 28 februari 2001 en 28 augustus 2001.

Bij beschikking van 28 februari 2001 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 21 maart 2001 na te hebben vastgesteld dat rechter-verslaggever M. Bossuyt, wettig verhinderd, werd vervangen door rechter L. Lavrysen.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de Ministerraad en zijn advocaten bij op 1 maart 2001 ter post aangetekende brieven.

Bij beschikking van 20 maart 2001 heeft het Hof de zetel aangevuld met rechter A. Alen.

Op de openbare terechtzitting van 21 maart 2001 :

- zijn verschenen Mr. F. Thielemans, *loco* Mr. J. Vanden Eynde, en Mr. J.-M. Wolter, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers R. Henneuse en L. Lavrysen verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. *In rechte*

- A -

Standpunt van de Ministerraad

A.1. Na een uiteenzetting van de aan de verwijzende rechter voorgelegde procedure schetst de Ministerraad op gedetailleerde wijze de evolutie van de wetgeving die heeft geleid tot de huidige tekst van het in het geding zijnde artikel 56*bis*, zoals dat voortvloeit uit artikel 71 van de wet van 22 december 1989.

A.2. In de memorie worden met name met verwijzing naar het arrest van het Hof nr. 56/97 twee elementen van het algemeen stelsel van de kinderbijslag voor loontrekkenden onderstreept. Enerzijds, worden de werkelijke middelen van de gezinnen niet in aanmerking genomen; anderzijds, vergt de kinderbijslag het bestaan van een rechthebbende, dit wil zeggen iemand wiens huidige of vroegere beroepsactiviteit de toekenning ervan verantwoordt. Daaruit wordt afgeleid dat de kinderbijslag wordt beschouwd als « middelen die bestemd zijn voor de opvoeding van het kind en die tot doel hebben de ouders te helpen om het te onderhouden en op te voeden ».

De verhoging van het tarief waarin is voorzien ten gunste van de wees strekt volgens de Ministerraad ertoe « de moeilijkheden van materiële en morele aard die het kind kan ondervinden te compenseren ».

A.3.1. In de memorie wordt vervolgens uiteengezet dat, enerzijds, het geval waarin de eiseres voor de verwijzende rechter reeds rechthebbende was van de kinderbijslag vóór het overlijden van de moeder van de kinderen – waarbij die reeds deel uitmaakten van haar gezin – en, anderzijds, de hypothese volgens welke die situatie zich slechts zou hebben voorgedaan na het overlijden van haar dochter, afzonderlijk moeten worden onderzocht.

A.3.2. In het eerste geval – de kinderen maakten reeds deel uit van het gezin van hun grootmoeder - is hun situatie geenszins gewijzigd door het overlijden van hun moeder, waarbij « geen enkele verstoring van het evenwicht, van welke aard ook, noch financieel, noch moreel moet worden ‘ gecompenseerd ’ door de toekenning van een verhoging »; de vergelijking die door de verwijzende rechter wordt gemaakt met de situatie van de wezen van wie een van de ouders rechthebbende was, is bijgevolg niet gegrond.

A.3.3. In het tweede geval – de grootmoeder heeft de hoedanigheid van rechthebbende slechts gekregen naar aanleiding van het overlijden van de moeder –, « moet geen enkele breuk van welke aard ook *a fortiori* worden vastgesteld », vermits geen enkele kinderbijslag is gestort vóór het overlijden van de moeder, bij gebreke van een rechthebbende.

A.4. Voor de Ministerraad kan de in het in het geding zijnde artikel 56*bis* beoogde situatie niet worden vergeleken met die van een kind dat opgroeit in dat gezin van andere rechthebbenden dan zijn ouders « aangezien het overlijden van één van hen zijn morele situatie niet op een dermate substantiële wijze wijzigt en meestal geen weerslag heeft op zijn financiële situatie ». Op dezelfde wijze, zo luidt het verder in de memorie, « kan geen enkele vergelijking worden gemaakt met het kind dat, hoewel het deel uitmaakt van het gezin van één van zijn ouders, geen enkele vorm van kinderbijslag krijgt in het stelsel van kinderbijslag voor loontrekkenden, bij ontstentenis van elke rechthebbende, aangezien zijn situatie na het overlijden van één van zijn ouders niet zal worden gewijzigd, laat staan verbeterd indien, zoals te dezen, het voortaan deel uitmaakt van het gezin van de rechthebbende ».

- B -

B.1. Artikel 56*bis* van de gecoördineerde wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders, zoals het van kracht was op het ogenblik waarop de volgende prejudiciële vraag is gesteld, bepaalde :

« § 1. Is rechthebbende op kinderbijslag tegen de bedragen bepaald in artikel 50*bis*, de wees indien op het ogenblik van het overlijden van één van de ouders, de vader of de moeder in de loop van de twaalf maanden die onmiddellijk het overlijden voorafgaan de voorwaarden heeft vervuld om aanspraak te maken op ten minste zes maandelijks forfaitaire bijslagen.

§ 2. De in § 1 bedoelde kinderbijslag wordt nochtans verleend tegen de bij artikel 40 bepaalde bedragen, indien de overlevende vader of moeder een huwelijk aangaat of een huishouden vormt. Voor de toepassing van deze paragraaf is er een vermoeden dat er een huishouden wordt gevormd wanneer er samenwoning is van personen van verschillend geslacht, behalve wanneer die personen bloed- of aanverwanten zijn tot en met de derde graad. Tegen dit vermoeden is het tegenbewijs mogelijk.

Het voordeel van § 1 mag opnieuw worden ingeroepen, wanneer de in het eerste lid bedoelde oorzaken van uitsluiting opgehouden hebben te bestaan of wanneer het huwelijk van de overlevende ouder, die geen huishouden vormt, gevolgd is door een scheiding van tafel en bed of door een feitelijke scheiding bekrachtigd door een gerechtelijke beschikking die het echtpaar een afzonderlijke verblijfplaats aanduidt.

Deze paragraaf is niet toepasselijk indien de wees door zijn overlevende ouder verlaten is. »

Enkel paragraaf 1 is in het geding; de wijziging aangebracht in paragraaf 2 is te dezen niet relevant.

B.2. Het verschil in behandeling dat door de verwijzende rechter aan het Hof wordt voorgelegd, is het verschil dat wordt gemaakt onder de wezen naargelang, bij het overlijden

van één van hun ouders, de rechthebbende één van die ouders was dan wel een derde persoon, doordat de loopbaanvoorwaarde die in artikel 56*bis*, § 1, wordt gesteld voor het verkrijgen van de verhoogde bijslag als wees, moet zijn vervuld door de enkele vader of moeder, met uitsluiting van een derde persoon.

B.3. De grondwettelijke regels van de gelijkheid en de niet-discriminatie sluiten niet uit dat een verschil in behandeling tussen categorieën van personen wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is.

Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betwiste maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer vaststaat dat er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

B.4. Artikel 56*bis*, § 1, van de kinderbijslagwet geeft recht op een bijzondere toelage, ongeacht de economische situatie waarin het overlijden de wees plaatst.

Doordat artikel 56*bis*, § 1, het toekennen van die verhoogde wezentoelage afhankelijk heeft gemaakt van het feit dat, bij het overlijden van één van zijn ouders, een van hen de erin vastgestelde loopbaanvoorwaarde heeft vervuld, heeft het tot gevolg dat geen rekening wordt gehouden met het feit dat, op het ogenblik van het overlijden, een derde persoon de rechthebbende kan zijn van de kinderbijslag die het kind geniet.

B.5. Het staat niet aan het Hof na te gaan of een stelsel van sociale zekerheid al dan niet rechtvaardig is. Het staat enkel aan het Hof te beoordelen of de wetgever vergelijkbare categorieën van personen al dan niet op een discriminerende manier heeft behandeld.

B.6. In het stelsel van de loontrekkenden is de hoedanigheid van rechthebbende, naar gelang van het geval, verbonden met de uitoefening van een huidige of vroegere beroepsactiviteit of met een bijzondere sociale situatie.

Het Hof stelt vast dat de rechthebbende, die beantwoordt aan een van de voormelde hoedanigheden en voor wie een kind kinderbijslag geniet, algemeen genomen, zijn vader en/of zijn moeder is; hoewel de wetgever aldus de diversiteit aan situaties in zekere zin slechts bij

benadering heeft gevat, vermocht hij, zonder een klaarblijkelijke beoordelingsfout te begaan, te vermoeden dat, in het kader van de te dezen in het geding zijnde wetgeving, zulks in het algemeen het geval is.

Rekening houdend met die elementen – en in het bijzonder met het verband tussen de wezentoelage en het overlijden van de vader of de moeder, enerzijds, en hun hoedanigheid van gebruikelijke rechthebbenden van de kinderbijslag, anderzijds -, blijkt het niet onverantwoord dat artikel 56*bis*, § 1, het genot van het verhoogde wezengeld heeft beperkt tot het geval waarin, op het ogenblik van het overlijden, één van beide ouders rechthebbende was.

B.7. Die beperking brengt geen onevenredige gevolgen teweeg ten aanzien van de wezen op wie ze van toepassing is.

Enerzijds, leidt de voorwaarde volgens welke de vader of de moeder van het kind dat wees geworden is, rechthebbende moest zijn op het ogenblik van het overlijden, niet ertoe dat het kind wiens ouders niet aan die voorwaarde zou hebben voldaan kinderbijslag wordt ontzegd. Zelfs in de veronderstelling dat het geen kindergeld kan genieten op basis van het stelsel van de loontrekkenden – hoewel zulks niet het geval is in de zaak die aanleiding heeft gegeven tot het stellen van de prejudiciële vraag -, garandeert de wet van 20 juli 1971 tot instelling van gewaarborgde gezinsbijslag dat kind immers, residuair, het genot van diverse gezinsbijslagen, waaronder de kinderbijslag.

Anderzijds, staat artikel 57*bis*, tweede lid, de minister die de sociale zaken onder zijn bevoegdheid heeft toe « in behartenswaardige gevallen » af te wijken van de ten aanzien van de vader of de moeder in artikel 56*bis*, § 1, voorgeschreven loopbaanvoorwaarde.

B.8. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 56*bis*, § 1, van de bij koninklijk besluit van 19 december 1939 samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 13 juli 2001.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

M. Melchior